

Sygn. akt VI U 1578/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
Protokolant:	st. sekr. sądowy Joanna Wilczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 stycznia 2014 r. w S.

sprawy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

przy udziale zainteresowanych W. (1), B. B., E. B., A. B., J. D. (1), E. D., A. D., M. G., W.G., B. G., H. K., A. K., K. K., J. S., B. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego - podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

z dnia 25 lipca 2013 roku nr (...)

I. zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustala, iż podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanych W.B., B. B., E. B., A. B., J. D. (1), E. D., A. D., M. G., W.G., B. G., H. K., A. K., K. K., J. S., B. Z.jako pracowników zatrudnionych u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.- nie stanowi wartość wydanych zainteresowanym w latach 2008 - 2009 bonów towarowych, sfinansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego u płatnika;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz płatnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwotę 900 (dziewięciuset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VI U 1578/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., w wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością siedzibą w P., w dniu 25 lipca 2013 roku wydał decyzje, w których stwierdził, iż pomoc socjalna udzielona w formie bonów towarowych, finansowana z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i przyznana zainteresowanym B. Z.(decyzja nr (...)), W.B.(decyzja nr (...)), B. B. (2)(decyzja nr (...)), E. B.(decyzja (...)), K. K.(decyzja nr (...)), H. K.(decyzja nr (...)), A. K.(decyzja nr (...))B. G.(decyzja nr (...)), J. S.(decyzja nr (...)), M. G.(decyzja nr (...)), E. D.(decyzja nr (...)), J. D. (1)(decyzja nr (...)), A. B., A. D.oraz W. G.w latach 2008-2010, stosownie do okresów zatrudnienia poszczególnych pracowników, nie miała charakteru socjalnego, w związku z czym należało ją uznać za przychód zainteresowanych wynikający ze stosunku pracy, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w wysokościach wskazanych w decyzjach dotyczących poszczególnych zainteresowanych.

W uzasadnieniach powyższych decyzji organ rentowy wskazał, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne pracowników stanowi przychód w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Organ wskazał nadto, iż zgodnie art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych dysponowanie środkami przeznaczonymi na działalność socjalną odbywać się powinno według kryterium socjalnego tzn. przyznanie świadczeń uzależnia się od sytuacji rodzinnej i materialnej. Zdaniem organu rentowego świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem tej zasady nie mogą być oceniane jako świadczenia socjalne. Organ podkreślił, iż z Regulaminu Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w (...) spółce z o.o. z dnia 1 marca 2004 roku oraz Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 1 stycznia 2010 roku, a także preliminarzy wydatków i protokołów z zebrań w sprawie podziału środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jednoznacznie wynika, że bony zostały przyznane pracownikom płatnika składek w oparciu o kryterium dochodu brutto pracownika za ostatnie 3 miesiące poprzedzające przyznane świadczenia w latach 2008 i 2009, a w 2010 roku w oparciu o kryterium dochodu przypadającego na osobę w rodzinie uprawnionego, wskazanego w oświadczeniu zawartym we wniosku o udzielenie świadczenia. W ocenie Zakładu uzależnienie wartości przyznanych świadczeń w latach 2008 i 2009 od dochodu pracownika, a nie od dochodu na członka rodziny uprawnionego, nie pozwala na uznanie, że płatnik zbadał sytuację życiową, rodzinną i materialną pracowników. Ponadto, z materiału zgromadzonego w przedmiotowej sprawie wynika, że pracownicy nie składali żadnych oświadczeń. Przy podziale bonów wydanych w okresie świątecznym wzięto pod uwagę wzmożony okres wydatków rodzinnych i przyjęto kryterium wynagradzania pracowników, które było stosowane konsekwentnie przez kolejne lata.

Spółka (...) odwołała się od powyższych decyzji dotyczących ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne pracowników objętych ww. decyzjami ZUS, zarzucając im:

- naruszenie art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez uznanie, iż:

a) płatnik składek – spółka (...) przyznał ubezpieczonym świadczenie z funduszu w postaci bonów bez uprzedniej weryfikacji ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, tj. z naruszeniem kryterium socjalnego, mimo tego, iż przedłożone w toku postępowania dokumenty wskazywały na zgoła odmienne fakty,

b) obowiązujące w spółce (...) w latach 2008-2009 kryterium dochodu brutto pracownika nie stanowi „kryterium socjalnego”,

c) nie dokonywano indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby;

- naruszenie art. 18, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w związku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez uznanie, iż przekazane bony towarowe stanowiły przychód, który winien być wzięty pod uwagę przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz zdrowotne.

Uzasadniając odwołania płatnik wskazał, że ani przepisy ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ani rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie wskazują sposobu pozyskiwania od uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych informacji o ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Pracodawca posiada m.in. informacje o stanie rodzinnym pracownika, albowiem wynikają one m.in. z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika, czy też ze zgłoszeń do ubezpieczenia społecznego. Nadto, zgodnie z orzecznictwem, w pozostałym zakresie właściwym sposobem zdobycia informacji o sytuacji uprawnionych mogą być oświadczenia składane w dowolnej formie, w tym także ustne.

Podnosząc powyższe zarzuty płatnik wniósł o:

- zmianę zaskrzzonej decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez wskazanie, iż nie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz zdrowotne wypłat z tytułu bonów towarowych finansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na rzecz zainteresowanych.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o ich oddalenie w całości z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach, a nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniami z dnia 28 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie połączył wszystkie powyższe sprawy do łącznego prowadzenia i wyrokowania.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. działa od 2005 roku. W latach 2008-2010 liczba zatrudnianych pracowników była zmienna i wynosiła około 150 osób. Prezesem spółki od 2011 roku jest J. T. (1).

Niesporne

W (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. obowiązuje Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W § 2 pkt 1 regulaminu wskazano, że regulamin gospodarowania ZFŚS, jego wszelkie zmiany oraz coroczny preliminarz wymagają uzgodnienia z przedstawicielem pracowników wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Preliminarz funduszu na rok kalendarzowych jest załącznikiem do regulaminu. Prawo zgłaszania propozycji zmian w regulaminie oraz w corocznym preliminarzu wydatków z ZFŚS posiada pracodawca i przedstawiciel załogi. Zmiany te są wprowadzane w formie aneksu do regulaminu w trybie obowiązującym wprowadzanie regulaminu (pkt 2). Decyzje dotyczące sposobu podziału środków ZFŚS w ramach zatwierdzonego preliminarza rocznego oraz przyznawania indywidualnych świadczeń socjalnych poszczególnym osobom podejmuje dyrektor zarządzający i przedstawiciele załogi (pkt 3). Prawo interpretacji postanowień regulaminu oraz rocznego preliminarza wydatków ZFŚS posiada pracodawca, który dokonuje tego po zapoznaniu się ze stanowiskiem przedstawicieli załogi (pkt 4).

W §7 ust. 1 regulaminu wskazano, że usług i świadczeń finansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych mogą korzystać pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy, pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych, pracownicy młodociani, zatrudnieni w celu przygotowania zawodowego, oraz osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnych, w tym umowy zlecenia, wykonujący o pracę nieprzerwanie co najmniej 30 dni.

W § 10 regulaminu wskazano, że przyznanie oraz wysokość dopłat z funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnia się, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a w przypadku pomocy mieszkaniowej – również od ich aktualnej sytuacji mieszkaniowej (pkt 1).

Podstawę do ustalenia ulgowych świadczeń (z dopłatą z funduszu) stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika (faktyczną wysokość wszystkich dochodów uzyskiwanych przez wspólnie zamieszkujące i prowadzące gospodarstwo domowe osoby). Pracownik ubiegający się o pełnopłatne świadczenie zakupione ze środków ZFŚS nie ma obowiązku wykazywania dochodu. Do przyznania ogólnych świadczeń rzeczowych (paczki żywnościowe, bony towarowe) kryterium przyznawania świadczeń stanowi dochód brutto pracownika za ostatnie 3 miesiące poprzedzające przyznanie świadczenia(pkt 2).

Dowód :

- Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, k. 638-644 akt sądowych

W latach 2008-2010 płatnik spółka (...)postanawiała o przyznaniu pracownikom bonów pieniężnych z okazji Świąt Bożego narodzenia oraz Świąt Wielkiej Nocy. Świadczenia te były finansowane ze środków ZFŚS.

Środki z funduszu przeznaczano również na dofinansowanie wypoczynku, rekreacji sportowej, zakup opału, książek dla dzieci oraz udzielano pożyczek mieszkaniowych oraz bezzwrotnych zapomóg.

Dowód :

- zeznania świadka J. D., k. 646 akt sądowych

- zeznania świadka I. L., k. 647 akt sądowych

- zeznania J. T., k. 231 akt sądowych

W latach 2008-2010 warunki i kryteria przyznawania pomocy z funduszu socjalnego spółki w postaci bonów uzgadniała komisja socjalna, w skład której wchodził członek zarządu Z. B. oraz przedstawiciele załogi – G. R. oraz I. L. (2). Podstawowym kryterium wypłaty bonów było wynagrodzenie otrzymywane przez pracowników w spółce. Listy płac, z których wynikało kto przekroczył próg finansowy, były przygotowywane przez księgowość. W marcu 2008 roku, grudniu 2008 roku, marcu 2009 roku, grudniu 2009 roku, marcu 2010 roku oraz grudniu 2010 roku pracownicy

byli dzielni na dwie grupy. Wysokość wypłat była zróżnicowana, w zależności od uzyskiwanych zarobków od płatnika. Zasadą było przyjęcie średniego wynagrodzenia z ostatnich 3 miesięcy.

Pracodawca nie odbierał od pracowników ani oświadczeń o wysokości dochodów, ani o ich sytuacji materialnej. Oświadczenia o wysokości dochodów oraz sytuacji materialnej, pracownicy składki na potrzeby - innych niż bony towarowe - świadczeń ZFŚS.

Dowód:

- zeznania świadka J. D., k. 646 akt sądowych

- zeznania świadka I. L., k. 647 akt sądowych

- zeznania J. T., k. 231 akt sądowych

W dniu 7 marca 2008 roku odbyło się zebranie w sprawie podziału środków ZFŚS w 2008 roku przy udziale członka zarządu spółki – (...), oraz przedstawicieli załogi - G. R. oraz I. L. (3). Zdecydowano ze środków funduszu sfinansować zakup bonów towarowych z okazji świąt Wielkanocnych. Wartość bonów została zróżnicowana w zależności od dochodu pracownika. I tak, pracownicy, których dochód brutto nie przekraczał 2 000 zł mieli otrzymać świadczenie w wysokości 190 zł, natomiast pracownicy, których dochód brutto przekraczał 2 001 zł – w wysokości 150 zł.

Dowód :

- protokół , k. 37 akt ZUS

W dniu 3 grudnia 2008 roku odbyło się zebranie w sprawie podziału środków ZFŚS w 2008 roku przy udziale członka zarządu Spółki – (...) oraz przedstawicieli załogi - G. R. oraz I. L. (3). Podczas zebrania zdecydowano ze środków funduszu sfinansować zakup bonów dla pracowników z okazji świąt Bożego Narodzenia. Wartość bonów została zróżnicowana w zależności od dochodu pracownika. I tak, pracownicy, których dochód brutto nie przekracza 2 000 zł mieli otrzymać świadczenie w wysokości 170 zł, natomiast pracownicy, których dochód brutto przekraczał 2 001 zł – w wysokości 140 zł.

Dowód :

- protokół , k. 47 akt ZUS

W dniu 3 marca 2009 roku odbyło się zebranie w sprawie podziału środków ZFŚS w 2009 roku przy udziale członka zarządu Spółki – (...) oraz przedstawicieli załogi - G. R. oraz I. L. (3). Podczas zebrania zdecydowano ze środków funduszu sfinansować zakup bonów dla pracowników z okazji świąt Wielkanocnych. Wartość bonów została zróżnicowana w zależności od dochodu pracownika. I tak, pracownicy, których dochód brutto nie przekracza 2 500 zł mieli otrzymać świadczenie w wysokości 180 zł, natomiast pracownicy, których dochód brutto przekraczał 2 501 zł – w wysokości 150 zł.

Dowód :

- protokół, k. 59 akt ZUS

W dniu 13 listopada 2009 roku odbyło się zebranie w sprawie podziału środków ZFŚS w 2009 roku przy udziale członka zarządu Spółki – (...) oraz przedstawicieli załogi - G. R. oraz I. L. (3). Podczas zebrania zdecydowano ze środków funduszu sfinansować zakup bonów dla pracowników. Wartość bonów została zróżnicowana w zależności od dochodu pracownika. I tak, pracownicy, których dochód brutto nie przekracza 2 500 zł mieli otrzymać świadczenie w wysokości 280 zł, natomiast pracownicy, których dochód brutto przekraczał 2 501 zł – w wysokości 150 zł.

Dowód :

- protokół, k. 69 akt ZUS

Z okazji Świąt Wielkanocnych w roku 2008 płatnik przyznał 106 pracownikom bony towarowe o wartości 190 zł (w tym W.B., B. B., E. B., M. G., W.G., B. G., K. K., B. Z.) oraz 39 osobom o wartości 150 zł.

Dowód:

- lista wypłaconych bonów z okazji świąt Wielkanocnych 2008, k. 39-45 akt ZUS

Z okazji świąt Bożego Narodzenia w 2008 roku płatnik przyznał 121 pracownikom bony towarowe o wartości 170 zł (w tym m.in. W.B., B. B., E. D., A. D., M. G., W.G., B. G., H. K., J. S., B. Z.) oraz 39 osobom o wartości 140 zł (w tym m.in. E. B.).

Dowód :

- lista wypłaconych bonów z okazji świąt Bożego Narodzenia 2008, k.49-55

Z okazji świąt Wielkanocnych w 2009 roku płatnik przyznał 115 pracownikom bony towarowe o wartości 180 zł (w tym m.in. W. B., B. B. (2), E. B., J. D. (1), A. D., M. G., W. G., B. G., H. K., A. K., J. S., B. Z.) oraz 36 osobom o wartości 150 zł.

Dowód :

- lista wypłaconych bonów, k. 61-65 akt ZUS

Z okazji świąt Bożego Narodzenia w 2009 roku płatnik przyznał 104 pracownikom bony towarowe o wartości 280 zł (w tym m.in. W. B., B. B. (2), E. D., M. G., W. G., B. G., A. K., J. S., B. Z.) oraz 37 osobom bony o wartości 150 zł (w tym m.in. E. B., A. B., H. K.).

Dowód :

- lista wypłaconych bonów, k. 71-79 akt ZUS

Z okazji świąt Wielkanocnych w 2010 roku płatnik przyznał 103 pracownikom bony towarowe o wartości 180 zł (w tym m.in. W.B., B. B., E. D., M.g. W.G., B. G., A. K., J. S., B. Z.) oraz 30 osobom o wartości 150 zł (w tym m.in. A. B.)

Dowód :

- lista wypłaconych bonów, k. 61-65 akt ZUS

Z okazji świąt Bożego Narodzenia w 2010 roku płatnik przyznał 114 pracownikom bony towarowe o wartości 180 zł (w tym m.in. W.B., B. B., E. D., M. G., W.G., B. G., A. K., J. S., B. Z.) oraz 23 osobom o wartości 150 zł (w tym m.in. A. B.,).

Dowód :

- lista wypłaconych bonów, k. nienumerowane akt ZUS

Zarobki zatrudnionych u płatnika pracowników nie były wysokie, w większości oscylowały w granicach minimalnego wynagrodzenia. Jedynie zarobki nielicznych pracowników przekraczały te kwoty.

Zainteresowani w okresie od grudnia do lutego 2008 roku uzyskali średnie wynagrodzenie brutto w kwocie:

- W. B. - 1 642,00 zł,

- B. B. (2) – 1 248,00 zł,

- E. B. – 1 855,00 zł,
- E. D. – 1 793,00 zł,
- M. G. – 1 247,00 zł,
- W. G. – 1 265,00 zł,
- B. G. – 1 412,00 zł,
- K. K. – 1 424,00 zł,
- B. Z. – 1 310,00 zł.

Zainteresowani w okresie od września do listopada 2008 roku uzyskali średnie wynagrodzenie brutto wysokość;

- W. B. – 2 033,00 zł,
- B. B. (2) – 1 534,00 zł,
- E. B. – 1 403,00 zł,
- J. D. (1) – 1 595,00 zł,
- E. D. – 2 114,00 zł,
- A. D. – 1 646,00 zł,
- M. G. – 1 578,00 zł,
- W. G. – 1 635,00 zł,
- B. G. – 1 852,00 zł,
- H. K. – 1 563,00 zł,
- J. S. – 1 673,00 zł.
- B. Z. – 1 739,00 zł.

Zainteresowani w okresie od stycznia do marca 2009 roku uzyskali średnie wynagrodzenie brutto w kwocie:

- W. B. – 1 807,00 zł,
- B. B. (2) – 1 327,00 zł,
- E. B. – 1 365,00 zł,
- J. D. (1) – 1 336,00 zł,
- E. D. – 1 918,00 zł,
- A. D. – 1 298,00 zł,
- M. G. – 1 270,00 zł,
- W. G. – 1 276,00 zł,

- B. G. – 1 210,00 zł,
- H. K. – 996,00 zł,
- J. S. – 1 390,00 zł.
- B. Z. – 1 326,00 zł.

Zainteresowani w okresie od sierpnia do października 2009 roku uzyskali średnie wynagrodzenie brutto w kwocie:

- W. B. – 2 060,00 zł,
- B. B. (2) – 1 575,00 zł,
- A. B. – 5 000,00 zł,
- E. B. – 2 000,00 zł,
- E. D. – 2 105,00 zł,
- M. G. – 1 683,00 zł,
- W. G. – 1 380,00 zł,
- B. G. – 1 661,00 zł,
- H. K. – 1 276,00 zł,
- A. K. – 925,00 zł,
- J. S. – 1 630,00 zł.
- B. Z. – 1 773,00 zł.

Dowód :

- wyczenia zarobków pracowników, k. 707-721 akt sądowych

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania okazały się w całości uzasadnione.

Przedmiotem postępowania była wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych w latach 2008-2010, w szczególności okoliczność, czy oskładkowaniu podlegać powinny świadczenia pieniężne oraz bony towarowe sfinansowane przez płatnika ze środków pochodzących z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i wydane zainteresowanym w okresach objętych spornymi decyzjami.

Okoliczności faktyczne poszczególnych spraw w zasadzie były między stronami bezsporne. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ani nie kwestionował faktu, że środki objęte przedmiotowymi decyzjami pochodziły z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i miały charakter świadczeń pieniężnych oraz bonów towarowych, ani nie negował okoliczności, że wartość świadczeń pieniężnych oraz bonów przyznawanych poszczególnym pracownikom była zróżnicowana. W ocenie ZUS wypłaty z funduszu nie miały jednak charakteru socjalnego, na co wskazywać miał fakt, że pracodawca przed ustaleniem wysokości bonów dla poszczególnych pracowników nie badał szczegółowo ich sytuacji życiowej i rodzinnej, od której uzależniać powinien wysokość wypłacanych świadczeń.

Analizując stan faktyczny sprawy, Sąd oparł się przede wszystkim na dokumentach zgromadzonych w aktach przeprowadzonej przez ZUS kontroli, w szczególności regulaminie ZFŚS, protokołach zebrań i listach wypłat bonów. Autentyczność tych dowodów nie była w niniejszej sprawie kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu, stąd też Sąd uznał, że jest to wiarygodny materiał dowodowy. Nadto Sąd przeprowadził dowód z zeznań J. T. (1), zeznającego za odwołującą się Spółkę oraz świadków J. D. (3) oraz I. L. (4). Zeznania te Sąd ocenił jako wiarygodne, albowiem ich treść była spójna i korespondowała z dokumentami zgromadzonymi w sprawie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. nr 11, poz. 74 z 2007 r. z późn. zm.; przepis w zacytowanym niżej brzmieniu miał zastosowanie w całym okresie objętym zaskarżonymi decyzjami), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Zgodnie natomiast z art. 23 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 roku o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ (Dz.U Nr 45 poz. 391) i art. 81 ust. 1 i 6 zastępującej tę ustawę ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Ogólna definicja przychodu zawarta jest w przepisie art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdzie wskazano, że pod tym pojęciem należy rozumieć przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy.

Przychodami są więc otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.). Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Jednocześnie jednak, na mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U Nr 161, poz. 1106 ze zm.), z podstawy wymiaru składek wyłączono świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przy tym, do dnia 30 stycznia 2004 r., na mocy powoływanego wyżej rozporządzenia, (§ 2 pkt 12), z podstawy wymiaru składek wprost wyłączono „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem, że nie podlegały one wymianie na pieniądze – do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”.

W tej sytuacji, skoro w niniejszym postępowaniu bezspornym pozostawało, że w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami organu rentowego płatnik wydawał nieodpłatnie pracownikom bony towarowe, **a źródłem finansowania tych świadczeń były środki zgromadzone w Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych** (czego organ rentowy nie negował), to środki te – co do zasady – nie podlegały oskładkowaniu. Sytuacja byłaby odmienna jedynie w przypadku, gdyby wypłaty te miały na celu obejście prawa, tzn. formalnie byłyby wypłacane

ze środków pochodzących z Funduszu, ale faktycznie nie znajdowałyby żadnego uzasadnienia w świetle przepisów ustawy o zakładowym funduszu środków socjalnych.

Zaakcentować również należy, że nawet ewentualne dokonanie wypłat w sposób niezgodny z obowiązującym w spółce regulaminem świadczeń socjalnych, nie mogłoby doprowadzić do przyjęcia, że wypłaty te powinny zostać oskładkowane – o ile miały one faktycznie, a nie tylko pozornie charakter socjalny i nie zostały poczynione w celu obejścia przepisów. Jeżeli organ rentowy chciał doprowadzić do podwyższenia wartości podstawy wymiaru składek za poszczególnych pracowników spółki o wartość świadczeń wypłaconych im ze środków ZFŚS - winien był najpierw ustalić, czy świadczenia w postaci bonów towarowych oraz świadczeń pieniężnych przyznane zainteresowanym w niniejszej sprawie miały charakter pomocy socjalnej udzielanej pracownikom – tj. znajdowały uzasadnienie w postanowieniach Regulaminu oraz samej ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, czy też były może dodatkowym ich przychodem wynikającym ze stosunku pracy (i nie miały żadnego związku z sytuacją materialną czy rodzinną pracowników), a co za tym idzie stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Do dokonania owego ustalenia konieczne było przeanalizowanie przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i dokonanie oceny, czy w sprawach objętych zaskarżonymi decyzjami pracodawca prawidłowo realizował jej postanowienia.

Ustawa ta w art. 2 ust. 1 pkt 1 definiuje działalność socjalną, wskazując że należy pod tym pojęciem rozumieć usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Na gruncie tej definicji wydanie pracownikom bonów towarowych jest zatem formą udzielania pomocy materialno-rzeczowej, o jakiej mowa w tym przepisie, natomiast wypłacanie świadczeń pieniężnych – pomocą materialną. Oceniając podstawę wypłaty bonów ze środków ZFŚS należy mieć jednak także na względzie podstawową zasadę dysponowania środkami funduszu, określoną w art. 8 ust. 1 omawianej ustawy. Zgodnie z nią bowiem, przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Pogląd taki znajduje oparcie w treści ustępu 2 art. 8, zgodnie z którym w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych pracodawca określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej. Pracodawca natomiast u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Treść powyższej regulacji uzasadnia zatem tezę, że pracodawca nie może ustalić warunków przyznawania ulgowych świadczeń i ich wysokości z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w ust. 1 tego przepisu, tej mianowicie, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu są uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Jak z powyższego wynika, ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie upoważnia do tworzenia takich zasad podziału środków funduszu socjalnego, które pozostawałyby w sprzeczności z jej art. 8 ust. 1; ten zaś przepis wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. W konsekwencji świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem owej zasady podstawowej nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

W wyroku z dnia 16 września 2009 roku (sygn. akt I UK 121/09) Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów towarowych z kryterium socjalnym, to bony należy uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 roku o systemie

ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Orzeczenie to zapadło w indywidualnej sprawie na gruncie konkretnych okoliczności faktycznych, w których pracodawca nie odbierał od pracowników oświadczeń o wysokości dochodów ani nie analizował ich sytuacji rodzinnej i materialnej, a jedyne różnice w wartości bonów obejmowały przypadki osób zatrudnionych w trakcie roku kalendarzowego. Wobec powyższego niewątpliwie nie można z tego wyroku wywieść, iż w każdej sytuacji, gdy wypłata bonów nie jest poprzedzona szczegółową analizą sytuacji bytowej pracowników, to świadczenia wypłacane z Funduszu tracą przymiot pomocy socjalnej i podlegają oskładkowaniu, jako świadczenia wypłacone z Funduszu jedynie w celu obejścia przepisów ustawy. Stanie się tak bowiem jedynie w sytuacji, gdy wszyscy uprawnieni otrzymają świadczenia, które nie będą w żaden sposób powiązane z jakimkolwiek kryterium socjalnym (np. będą wypłacane wszystkim pracownikom w tej samej wysokości), a będą zmierzały wprost do ominięcia konieczności oskładkowania dodatkowego wynagrodzenia pobieranego ze stosunku pracy.

W niniejszej sprawie płatnik wskazywał, że sporne świadczenia miały charakter socjalny, bowiem przyznawane były w okresie świąt Bożego Narodzenia oraz świąt Wielkiej Nocy, stanowiąc pomoc materialną dla pracowników. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że w marcu 2008 roku, grudniu 2008 roku, marcu 2009 roku, grudniu 2009 roku, marcu 2010 roku oraz grudniu 2010 wysokość tych świadczeń wypłacanych z ZFŚS była różnicowana i uzależniona od wysokości wynagrodzenia osiąganego u płatnika składek – zgodnie z Regulaminem ustanowionym w sposób przewidziany w powołanej ustawie. Na mocy wspomnianego Regulaminu, przyznawanie i wysokość dofinansowania z Funduszu do usług i świadczeń socjalnych dla osób uprawnionych uzależnione było od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników. W § 10 pkt 2 zastrzeżono przy tym, że do przyznania ogólnych świadczeń rzeczowych (paczki żywnościowe, bony towarowe) kryterium przyznawania świadczenia stanowi dochód brutto pracownika za ostatnie 3 miesiące poprzedzające przyznanie świadczenia.

Płatnik składek w latach 2008-2010 przyznał pracownikom bony towarowe z okazji świąt Wielkanocnych i świąt Bożego Narodzenia. Podstawą przyznania bonów była wspólna decyzja zarządu oraz przedstawicieli załogi (komisji socjalnej) w formie protokołu (poprzedzona preliminarzem wydatków na dany rok kalendarzowy), w którym określono kryteria przyznawania bonów. I tak, w marcu 2008 roku pracownicy zostali podzieleni na dwie grupy – w zależności od średniego wynagrodzenia. Pracownicy, którzy zarabiali do 2000 zł mieli otrzymać bony o wartości 190 zł, natomiast ci pracownicy, którzy zarabiali powyżej 2001 zł mieli otrzymać bony o wartości 150 zł. W grudniu 2008 roku pracownicy, którzy zarabiali do 2000 zł mieli otrzymać bony o wartości 170 zł, natomiast ci pracownicy, którzy zarabiali powyżej 2001 zł mieli otrzymać bony o wartości 140 zł. W marcu 2009 roku pracownicy którzy zarabiali do 2500 zł mieli otrzymać bony o wartości 180 zł, natomiast ci pracownicy, którzy zarabiali powyżej 2501 zł mieli otrzymać bony o wartości 150 zł. Natomiast w grudniu 2009 roku pracownicy, którzy zarabiali do 2500 zł mieli otrzymać bony o wartości 280 zł, natomiast ci pracownicy, którzy zarabiali powyżej 2501 zł mieli otrzymać bony o wartości 150 zł.

W ocenie Sądu przyjęte przez zarząd spółki oraz przedstawicieli załogi kryteria w postaci progu finansowego, który różnicował wypłatę świadczeń, były kryteriami jasnymi, czytelnymi i co najważniejsze łatwymi do zweryfikowania. W tym stanie rzeczy kryterium dochodowe poszczególnych grup pracowników stawało się realną i uchwytą przesłanką różnicowania wysokości bonów świątecznych. Pracownicy dzieleni byli na grupy - w zależności od wysokości wynagrodzenia. Tym samym ten, kto zarabiał mniej dostawał najwięcej z funduszu, ten kto zarabiał więcej otrzymywał mniej.

Fakt, że pracodawca ustanowił de facto tylko jedno kryterium, od którego zależała wysokość bonów poszczególnych pracowników – chociaż każdorazowo było to kryterium istotne i dające wyobrażenie o sytuacji materialnej poszczególnych pracowników – jak i okoliczność, że różnice w wysokości przyznawanych świadczeń była niezbyt duża oraz że płatnik nie zróżnicował wysokości wszystkich przyznanych bonów, np. wypłacając każdemu pracownikowi inną kwotę, a jedynie zróżnicował ich wysokość w pewnych grupach, nie może w ocenie Sądu przemawiać na niekorzyść pracodawcy, skoro ustawa o świadczeniach z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych ani nie przewiduje

kryteriów, według których przyznawane mają być świadczenia z funduszu, ani też nie określa progów finansowych czy wysokości świadczeń w poszczególnych sytuacjach bytowych osób uprawnionych. W ocenie sądu charakter bonów, jako dodatkowego wsparcia w okresach zwiększonych obciążeń budżetów rodzinnych, z istoty rzeczy wymusza na pracodawcy – w szczególności w sytuacji, gdy zatrudnia on dość znaczną liczbę pracowników – zbiorczą, ogólną ocenę sytuacji materialnej poszczególnych pracowników. Oczywistym jest, że przy liczbie ok. 150 osób zatrudnionych u płatnika, niemożliwym byłoby w krótkim okresie (na tyle by dysponować aktualnymi informacjami dotyczącymi sytuacji bytowej wszystkich pracowników) przeanalizować sytuację materialną i życiową wszystkich zatrudnionych. Tym samym różnicując wysokość bonów płatnik słusznie opierał się na obiektywnych danych obrazujących stan majątkowy pracowników, takich jak uzyskiwane wynagrodzenie. Pracownicy będący w wyjątkowo trudnej sytuacji bytowej, spowodowanej innymi okolicznościami, mogli natomiast składać wnioski o indywidualne świadczenia z funduszu.

Podkreślenia wymaga, że istotą analizowanej regulacji jest ocena czy zachowane zostały cele socjalne, nie zaś ustalenie, że każdy pracownik otrzymał bon w innej wysokości. Argumentacja organu rentowego w tym ujęciu mogłaby co najwyżej zmierzać do wykazania nieprawidłowości w dysponowaniu środkami z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i to tylko według kryterium obranego przez organ. Tymczasem decyzje o każdorazowym przyznaniu pomocy z ZFŚS na określony cel należą do pracodawcy lub osoby odpowiedzialnej w imieniu pracodawcy, a swoboda ich podejmowania jest ograniczona uprawnieniami związków zawodowych. W wypadku niezgodnego z prawem administrowania środkami ZFŚS pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a ustawy o z.f.ś.s.). Trzeba zauważyć, że w zakładzie pracy płatnika nie było związków zawodowych, natomiast powołano przedstawiciela pracowników reprezentującego interesy załogi. Ani przedstawiciel pracowników ani inni zatrudnieni pracownicy w całym okresie, którego dotyczy spór nie kwestionowali zasady przydzielania bonów i ich wysokości, jak również postanowień istniejącego regulaminu.

Na gruncie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w niniejszej sprawie brak jest jakichkolwiek podstaw do ustalenia, że świadczenia przekazane pracownikom ze środków ustawy nie miały charakteru socjalnego.

Nie może też działać na niekorzyść pracodawcy fakt, że przed przyznaniem bonów w określonej kwocie, płatnik nie odbierał od pracowników pisemnych oświadczeń o ich stanie rodzinnym oraz o sytuacji osobistej. Sąd zwrócił bowiem uwagę, że w art. 8 ustawy o świadczeniach z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych mowa jest wyłącznie o tym, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przepis ten jest zatem dosyć ogólnikowy i nie zawiera żadnych konkretnych wskazówek dotyczących sposobu gromadzenia informacji o stanie majątkowym, sytuacji rodzinnej czy dochodach osób uprawnionych (w szczególności przepis ten nie wprowadza zaś obowiązku składania przez pracowników stosownych oświadczeń w formie pisemnej). Nie można wywodzić z niego zatem, iż w każdej sytuacji, gdy wypłata bonów nie jest poprzedzona szczegółową analizą sytuacji bytowej pracowników (przez zebranie pisemnych oświadczeń o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej), to świadczenia wypłacane z Funduszu tracą przymiot pomocy socjalnej

Również Sąd Apelacyjny w Szczecinie konsekwentnie stoi na stanowisku, że jeżeli świadczenia w postaci bonów były wydatkowane ze środków zgromadzonych na rachunku ZFŚS z przeznaczeniem na cel socjalny, to nie podlegają one oskładkowaniu w myśl § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 1998 r. W szczególności nie przesądza o tym przyznawanie ulgowych świadczeń całej załodze pracowniczej. Również zaniechanie przez pracodawcę egzekwowania od pracowników składania oświadczeń o uzyskanych zarobkach, wobec gromadzenia wiedzy na ten temat w innej formie nie dyskwalifikuje przyznawanych bonów świadczeń socjalnych nie podlegających oskładkowaniu (m.in. wyroki w sprawach Sygn. akt III AUa 567/12, IIIAUa 17/13, IIIAUa 76/13, IIIAUa 130/13, IIIAUa 102/13, IIIAUa 360/13).

Reasumując, zróżnicowana wysokość wypłaconych z okazji świąt Bożego Narodzenia i świąt Wielkiej Nocy w latach 2008-2010 świadczeń, w kontekście postanowień obowiązującego w zakładzie regulaminu świadczeń socjalnych oraz protokołów z zebrań, w ocenie Sądu prowadzi do aprobaty stanowiska odwołującego się, że płatnik wypłacał

pracownikom wskazane świadczenia wyłącznie w celach socjalnych dla zaspokojenia ich potrzeb wynikających ze znacznego zwiększenia wydatków związanych ze świętami z uwzględnieniem kryterium sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionych.

Mając zatem na względzie, że środki jakie organ rentowy miałby poddać oskładkowaniu wypłacone zostały z zakładowego funduszu socjalnego, a przy tym zgodnie z celem ustawy oraz w oparciu o kryteria socjalne ustalone w spółce i zmierzające do złagodzenia różnic w sytuacji bytowej poszczególnych pracowników, Sąd uznał, że decyzje ZUS stanowiące przedmiot niniejszego postępowania nie były prawidłowe i powinny zostać zmienione poprzez ustalenie, iż wartość wypłaconych zainteresowanym w latach 2008-2010 świadczeń nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych jako pracowników zatrudnionych w spółce (...) z siedzibą w P..

W punkcie II wyroku – w oparciu o przepisy art. 98§1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349) – Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz płatnika kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (60 zł x 15 spraw połączonych).

SSO Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk

Zarządzenie:

- 1) Odnotować w kontrolce uzasadnień;
- 2) Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron,
- 3) Akta przedłożyć z apelacją lub za 3 tygodnie.